

KLIIMA-
NEUTRAALNE
AASTAKS
2035

**TAL
TECH**

TÖÖSTUSSÜMBIOOSI ARENDAMISE VÕIMALUSED EESTIS

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Margit Kull
Majandusteaduskond / Ärikorralduse instituut

28.05.2025

**TALLINNA
TEHNIKAÜLIKOO**

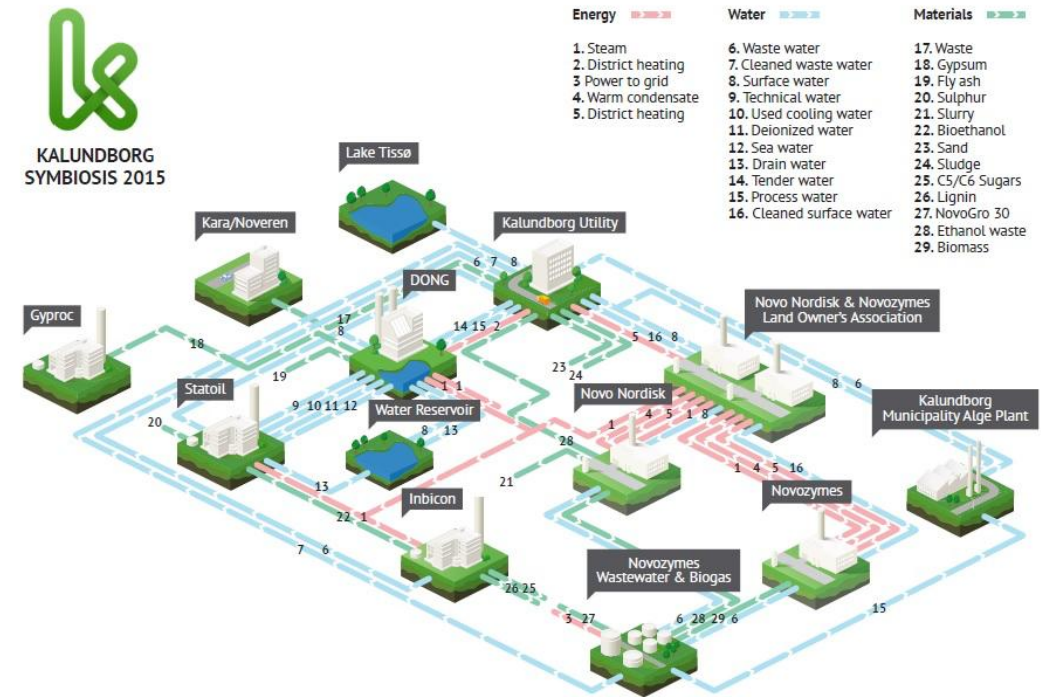
TUTVUSTUSEKS

- 2020 – 2022 tööstusökoloogia, TalTech Tartu Kolledž, MSc
- 2022 - ... doktorant-nooremteadur, TalTech, Ärikorralduse instituut
 - Valdkond: tööstussümbioos ja selle vastupidavus organisatsioonilisest ja võrgustiku vaatenurgast
 - Jätkusuutliku väärtusahela juhtimise uurimisgrupi liige
 - Projektijuht MKM tellimustööle "Jäätmete sümbiootilise väärimise edendamiseks vajalikud tegevused: puidu- ja mööblitööstuse juhtumianalüüs"
 - TREASoURcE projekt – digituru rakendamise võimalused bio- ja plastijäätmete osas
 - Ringmajanduse vabaaine õpetaja gümnasistidele (MURG ja RAE)
 - EAS tööstussümbioosi pilootprojekti mentor
 - Pärnumaa roheKOBARa mõttekoja liige
- Publikatsioonid
 - Ringmajanduse võimaldajad ja barjäärid 4 Eesti tööstussektoris
 - Rohepöörde motivaatorid Eesti puidu- ja mööblitööstuses
 - Ringmajanduse teekardid 79 Eesti KOVile
 - EE-NO Energy Visionary report
 - EIS tellimusel pilootprojekti aruanne "Tööstussümbioos Eesti maakondades"
 - Tulemas: Tööstussümbioosi toetavate ringmajanduse praktikate tuvastamine

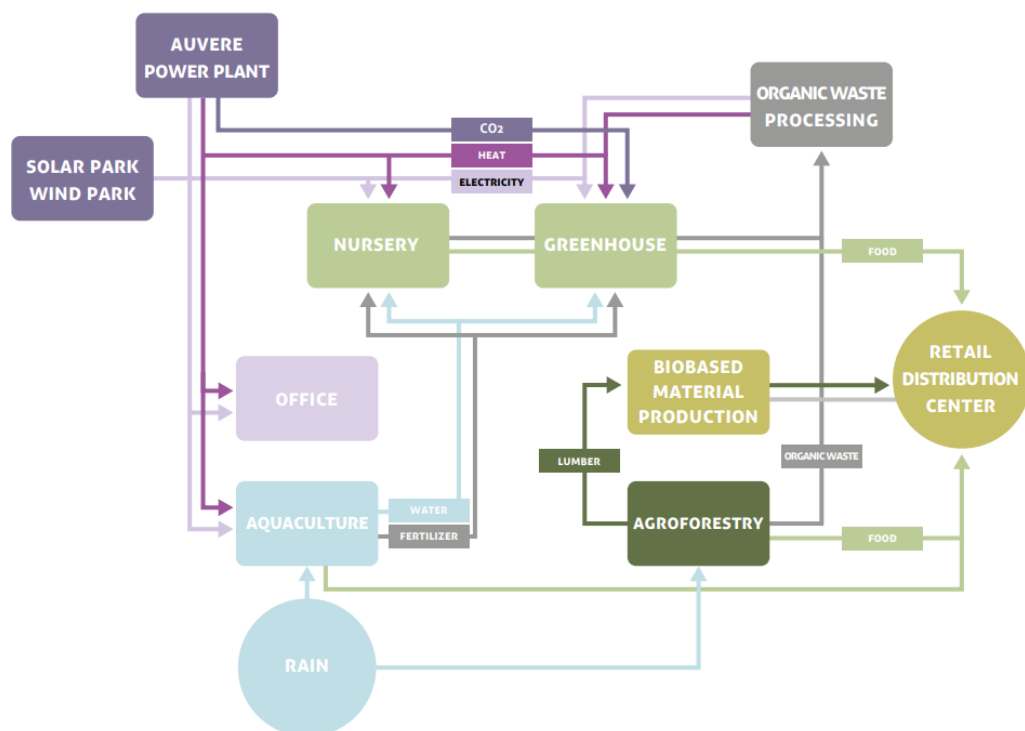

MIS ON TÖÖSTUSSÜMBIOOS?

- ... ühe tööstuse väljund on teise ettevõtte sisendiks
- ... kõik kättesaadavad ressursid on vahetatavad, klassikaliselt:
 - materjal
 - vesi
 - energia
- ... ärimudel, mis keskendub keskkonnasäästlikule tootmisele
- ... täidab ringmajanduse, konkurentsivõime saavutamise ja kliimaeesmärke

EESTI PRAKTIKA – AUVERE AGROPARK (IVIA)

- IVIA – Ida-Viru Investeeringute Agentuur
- arendatav tööstussümbioosi projekt kus ühe protsessi jäätmetest saab teise protsessi sisend, luues suletud süsteemi
- plaanitakse kasutada Narva karjäärast rekultiveeritud alasid (1500 ha), vet Narva jõest, soojusenergiat Auvere jaamast kütmiseks, basseinivett ja niisutamiseks. CO₂ kasutamine (nt taimede kasvatamiseks), tuha kasutamine väetise tootmise komponendina. Lähedal asuv 300kV alajaam annab võimaluse suuremahulisteks alternatiivseteks energiaprojektideks
- erinevate sektorite kaasatus – köögiviljakasvatus, vetikakasvatus ja potentsiaalselt putukakasvatus.
- projektiga vähendatakse oluliselt keskkonnamõju ja tegevuskulusid. Planeerimise etapp. Infrastruktuuri ehitamine 2023-2024.

EESTI PRAKTIKA – OSA SERVICE OÜ

- keskendub põlevkivituhha (oluline elektritootmise jääkmaterjal Eestis) taaskasutamisele.
- põlevkivituhk muundatakse ülipuhtaks kaltsiumkarbonaadiks, kasutades samal ajal muudest tööstusharudest pärit CO₂, tagades seega kliimapositiivse ja heitevaba tootmisprotsessi.
- see protsess vähendab oluliselt loodusvarade kaevandamise vajadust ja minimeerib keskkonnamõju.
- 2024. a planeeritud näidistehas ja 2028. a täiemahuline tööstuslik tehas.

2035

**TÖÖSTUSSÜMBIOOS
JA
EESTI ETTEVÕTLUS**

TÖÖSTUSSÜMBIOOS EESTI MAAKONDADES

- Periood: september 2024 – jaanuar 2025
- Seminar: 28 ettevõtet
- Piloteerivad ettevõtteid 4:
 - puidutööstus
 - trükitööstus
 - tekstiilitööstus
 - põllumajandussektor
- Eesmärk hinnata:
 - ettevõtete valmisolekut ja võimekust tööstussümbioosi rakendamiseks
 - uue ärimudeli rakendamist mõjutavad, ettevõttest mittesõltuvad asjaolud
 - tajutavaid barjääre
 - tajutavaid motivatsioonitegureid

TÖÖSTUSSÜMBIOOS EESTI MAAKONDADES

Pilootprojekti aruanne

Jaanuar 2025

Tallinn

VALMISOLEK TÖÖSTUSSÜMBIOOSIKS EESTIS JA EESTI TÖÖSTUSTES (I)

- Eestis:
 - Kliimaemärgid
 - Tööstussümbioosi meede
 - KOVide huvi ja valmisolek on positiivne:
 - Harju mk
 - Hiiu mk
 - Lääne mk
 - Lääne-Viru mk
 - Pärnu mk
 - Põlva mk
 - Rapla mk
 - Saare mk
 - Tartu mk
 - Valga mk
 - Viljandi mk

Puidutööstus

Trükitööstus

Tekstiilitööstus

Vahendaja (biomajandus)

VALMISOLEK TÖÖSTUSSÜMBIOOSIKS EESTIS JA EESTI TÖÖSTUSTES (II)

- **Tehnoloogiline valmisolek** – keeruline leida rahastust tehnoloogiate arendamisele
- **Äri/organisatsiooniline valmisolek** – kõrge motivatsioonitase leida KKlikke lahendusi; pärssivad tegurid on rahastuse saamise keerukus või ettevõtte madal finantsvõimekus
- **Juhtimise valmisolek** – kõrge motivatsioon jääkide väärimdamisega tegelemise osas; keeruline korraldada pikaajalisi kokkuleppeid – segadus mõistetega jääk/jääde; tekkivate jääkide kogus pigem väike
- **Ökoloogiline valmisolek** – kuigi motivatsioon kasutada toorainena jääke on kõrge, on KKmõju hindamine jäänud tahaplaanile; valmidus koolitama, jätkusuutlikku toodet kuvama, protsessimõju hindamise aktiivsus madal
- **Sotsiaalne valmisolek** – vajadus toetada sotsiaalse ettevõtluse kontseptsioone, sh hinnata panuseid (piiratud või puuduva töövõimega inimeste töökohtade tagamine)
- **Õiguslik valmisolek** – ollakse kursis valdkonna spetsiifikaga, kasuks tuleb teiste valdkondade tundmine, et tagada sektoriteülene (erinevate sektorite vaheline) koostöö

VALMISOLEK TÖÖSTUSSÜMBIOOSIKS EESTIS JA EESTI TÖÖSTUSTES (III)

- **Üldised järeldused:**

- Ettevõtete huvi ja motiveeritus jääkide väärimise võimaluste leidmisele
- Keerukas jäätmeseaduse ja sekundaarsete toorainetega seonduv dokumentatsioon
- Bürokratia rohkus uute ärimudelite leidmisel
- Praegused tööstuspargid pärsivad sünergiate teket
- Rahaliste toetustega kaasneb kõrge omafinantseeringu osakaal
- Koordineeritud sümbioosi toetamine puudub
- Madal üldine kompetents spetsiifiliste jääkide osas

2035

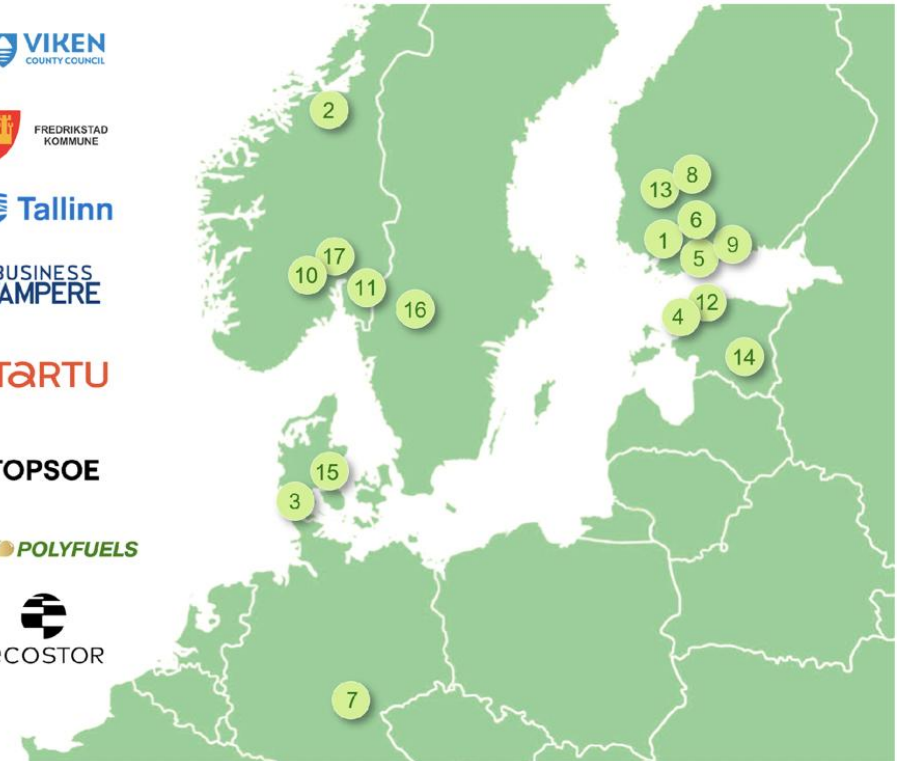
**TÖÖSTUSSÜMBIOOS
JA
DIGITURU PLATVORM**

TREASOURCE PROJEKT – DIGITURU PLATVORMI REPLIKATSIOON

TREASOURCE

- Ringmajanduse väärtusahelate süsteemsete lahenduste piirkondlikud katsetused
- Projekti kestus 06/2022-05/2026
- Rahastus: EL programmi Horisont Euroopa osana Circular Cities and Regions Initiative (CCRI) programmist
- Eesmärk: edendada ringmajandust läbi piirkondlike ringmajanduse pilootprojektide.
- Pilootides on kaasatud kolm väärtusahelat:
 - Plastijäätmed
 - Elektriakude akud
 - Biojäätmed

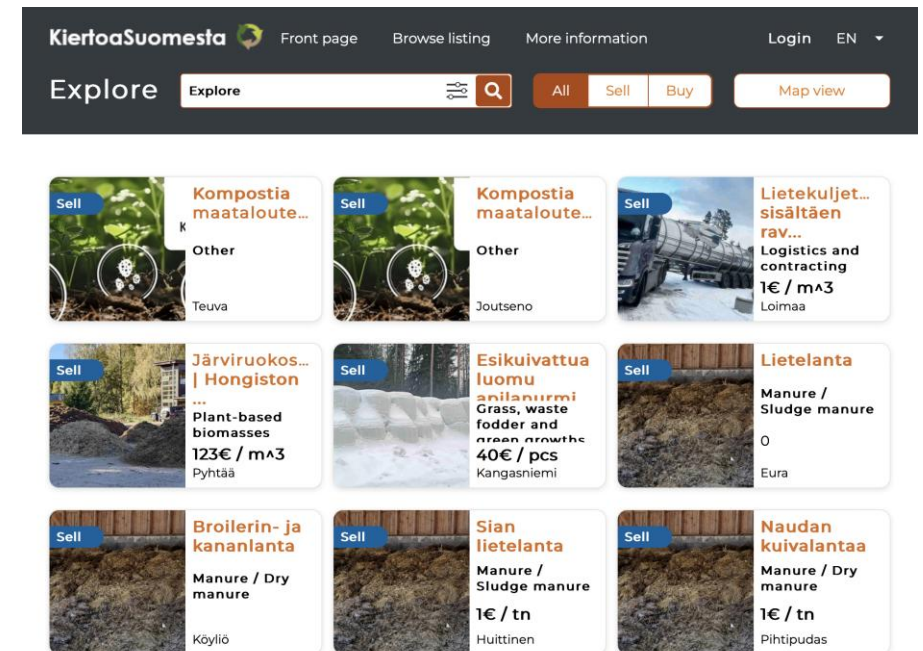

TREASoURcE

BIOPÕHISTE JÄÄTMETE DIGITURG (I)

- Eesmärk on leida kasutusalasid (biogaas, väetised) hetkel kasutamata biopõhistele jäätmetele ja kõrvalvoogudele.
- Eelkõige on tähelepanu keskmes põllumajanduse ja metsanduse kõrvalvood (muda, sõnnik), aga ka rohi ja olmebiojäätmel.
- Projekti raames arendatakse digitaalsed kõrvalsaaduste turgu. Piloteerimine toimub Soomes
- Arendaja vaade sihtturu potentsiaalsetele vajadustele:
 - Ettevõtete, liitude ja väärindajate osas:
 - Utiliseerida ressursse väärindavalt
 - Efektivsem jäätmetest vabanemine
 - Odavam sekundaarse tooraine kättesaadavus
 - Võimalus soodustada lokaalseid biopõhiseid sekundaarseid tooraineid
 - Avaliku sektori osas:
 - Omatava maaga seonduvate jäätmete kõrvalvoogude müük
 - KOVide jäätmemajanduse planeerimine
 - Piirkondlike biomajanduse mudelite arendamine
 - Sihipäraste tegevuste arendamine jäätmete ringlussevõtuks.

BIOPÕHISTE JÄÄTMETE DIGITURG (II)

▪ Digituru platvormi kasutaja ootused:

▪ Arendajale:

- kindlustunde tagamine, et vahetatav toode on läbinud vajalikud testimised
- riskasutus riiklike süsteemidega (KOTKAS), et tagada jäätmekäitluslubade vajadused ja müügiõigused
- keskendumine mahuliselt väiksematele ja ebastabiilsema tekkega kõrvalvoogudele
- AI- ja masinlugemise kasutamine digitaalsetes lahendustes, et hinnata kõrvalvoogusid automatiseerituna
- sektoriteülesed lahendused (nt lisada aiandussektor)

▪ Riigile:

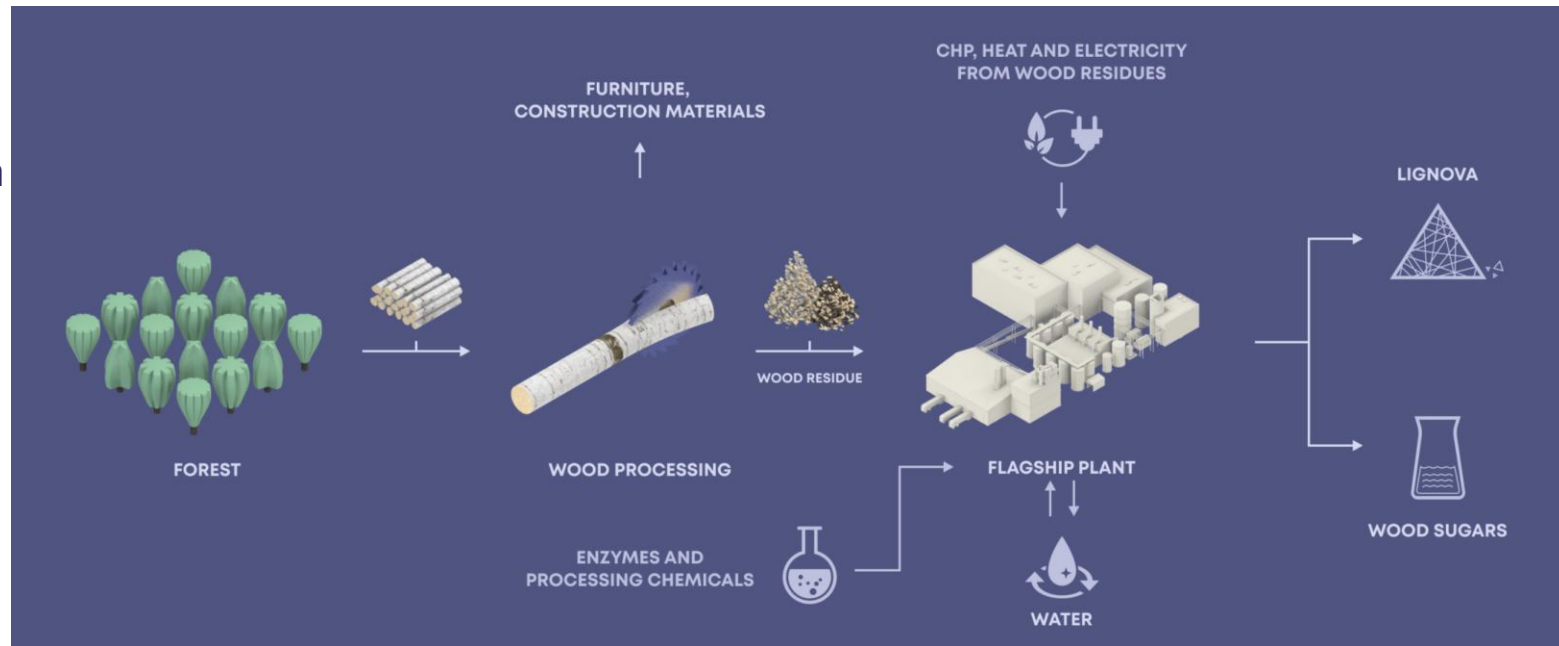
- Jääk, jääde ja kõrvalsaadused - mõistete lahti defineerimine
- jäätmekoodide muutmise vajadus, siiski EU üleselt
- jäätmelubade taotlemise lihtsustamine
- tööstssümbioosi rakendamine biogaasijaama läheduses

2035

**TÖÖSTUSSÜMBIOOS
JA
VÄÄRINDAMISE VÄÄRTUSAHEL**

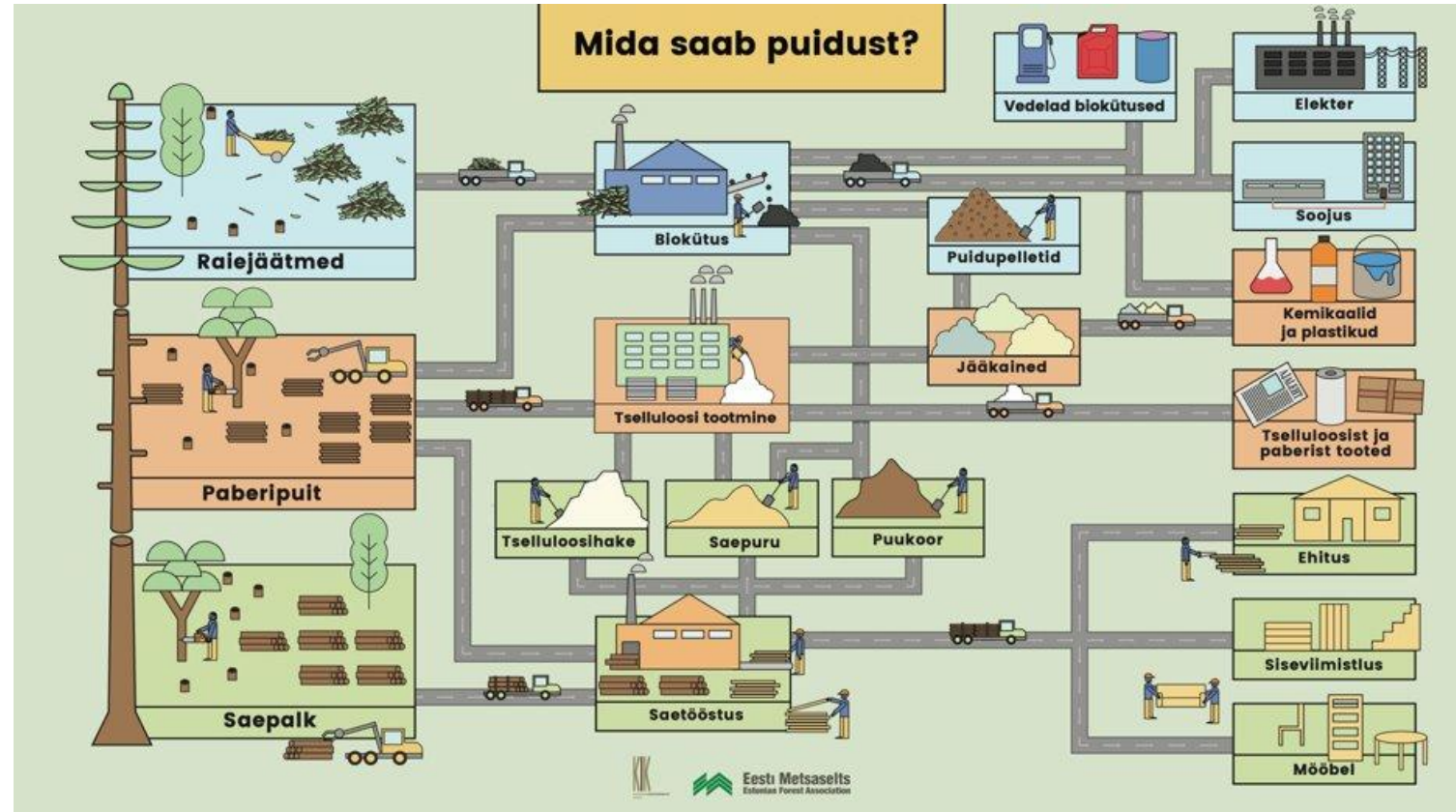
VÄÄRINDAMISE VÄÄRTUSAHELAD PUIDU- JA MÖÖBLITÖÖSTUSES (I)

- "Jäätmete sümbiootilise väärindamise edendamiseks vajalikud tegevused: puidu- ja mööblitööstuse juhtumianalüüs"
- Tellija: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
- Täitja: TalTech'i Ärikorralduse instituut ja Materjali- ja keskkonnatehnoloogia instituut
- Periood: 01.01.2025 – 31.12.2026
- Peamine eesmärk selgitada välja:
 - ... milline ja kui pikk on puidu jääkide väärindamise väärtusahel ning...
 - ... millised on võimalikud sümbiootilised jäätmete väärindamise mudelid, ...
 - ... mis võimaldaksid tööstuste, avaliku sektori ja teadlaste koostöös muuta tööstustegevus jätkusuutlikumaks ning saavutada seatud kliimaeesmärgid kiiremini.

VÄÄRINDAMISE VÄÄRTUSAHELAD PUIDU- JA MÖÖBLITÖÖSTUSES (II)

- **Tööstussümbioos:** uurib, kuidas erinevad tööstused saavad jagada ressursse ja jäätmeid tõhusamalt
- **Jäätmete väärindamine:** analüüsib puidu- ja mööblitööstuse jäätmete kasutusvõimalusi ja väärtusahelaid
- **Koostöövõrgustikud:** kaardistab võimaldajad ja barjäärid sümbiootiliste võrgustike loomisel
- **Praktilised mudelid:** pakub mudeleid, mida teised tööstussektorid saavad kohandada ja rakendada
- **Poliitikasoovitused:** annab soovitusi poliitika- ja seadusandluse kujundajatele, et toetada ringmajandust

VÄÄRINDAMISE VÄÄRTUSAHELAD PUIDU- JA MÖÖBLITÖÖSTUSES (III)

■ Tulemuste suurim kasu:

- Puidu ja mööblitööstuses tõhusam jäätmete väärindamine ja ringmajanduse mudelite rakendamine
- Majanduses uued ärivõimalused ja konkurentsivõime tõus
- Poliitikas teaduspõhised soovitused poliitikakujundajatele ja regulatsioonide parendamine
- Keskkonnakaitseline vähenenud jäätmete hulk ja paranenud ressursikasutus
- Tööstustevahelise koostöö ja sümbiootiliste võrgustike loomine

2035

 TOOLBOX

TÖÖSTUSSÜMBIOOSI TÖÖRIISTAD

Usalduslik tööstuste vaheline koostöö

Digitaalsed tööriistad ja platvormid (nt kõrvalvoogude digituru platvormid)

Sümbioosi piirkondlikud koordinaatorid (neutraalsed vahendajad)

Sihipäraselt sümbioosile ülesehitatud tööstuspargid (ühine energia, vesi, logistika)

Teadus- ja arendustegevus (kõrvalvoogude analüüs, prototüübid)

Toetusmeetmed ja EL-i poliitika

KEY TAKEAWAYS

- Tööstussümbioos = Eesti suur kasutamata potentsiaal
- **Kaasa** teadus- ja arendusasutusi
- **Uuri** oma ettevõtte kõrvalvoogusid
- **Loo** sümbiootilisi sidemeid teiste tööstustega
- **Liitu** tööstussümbioosi võrgustikega

2035

TAL
TECH

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

Ehitajate tee 5, 19086 Tallinn

Tel 620 2002 (E-R 8.30–17.00)

taltech.ee

Margit Kull, margit.kull@taltech.ee, 53022090

TALLINNA
TEHNIKAÜLIKOO